

Internetstiftelsens synpunkter på översynen av Policyprogrammet för det digitala decenniet

2025-12-19

Om Internetstiftelsen

Internetstiftelsen är en oberoende, allmännyttig organisation med uppdraget att verka för ett internet som bidrar positivt till både människa och samhälle. Vår vision är att alla i Sverige ska vilja, våga och kunna använda internet. Genom forskning och utbildning bidrar vi med kunskap om digitaliseringens konsekvenser för individer och samhälle.

Sammanfattning

- Programmet för det digitala decenniet är väl utformat.
- Principer som säkerhet, integritet, inkludering, utbildning och tillgång till digitala tjänster bör behållas och stärkas.
- Målen kring digital infrastruktur, cybersäkerhet och digital kompetens bör behållas och förstärkas.
- Förbättrad resiliens mot cyberattacker och ökad riskmedvetenhet är nödvändigt i ett mer osäkert geopolitiskt läge.
- Administrativa bördor för företag bör minskas för att främja innovation och konkurrenskraft.
- Årlig uppföljning och rapportering av genomförandet bör fortsätta.

1. *Internetstiftelsens syn på målen och syftena i policyprogrammet*

Policyprogrammet för det digitala decenniet 2030 och uppföljnings- och samarbetsmekanismerna för programmet är ett gediget och välformulerat program för att stärka medborgarna och företagen i den digitala omställningen. Målen i programmet är relevanta och adresserar centrala faktorer för ett säkert, robust och öppet digitalt ekosystem. Detta ligger väl i linje med Internetstiftelsens uppdrag inom internetinfrastruktur, säkerhet och digital kompetens.

2. **Snabbare framsteg**

Vi förespråkar snabbare framsteg genom att stärka samordningen mellan medlemsstater, standardisera rapporteringskrav och ge tydligare mandat för gemensamma tekniska lösningar. Till exempel skulle standardiserade rapporteringskrav för incidenter och driftsäkerhet i internetinfrastrukturen skulle minska variationen mellan länder och ge en mer jämförbar lägesbild. Ett tydligare mandat för gemensamma tekniska lösningar skulle även effektivisera genomförandet och höja den digitala motståndskraften inom hela EU.

3. **Principer och mål att behålla och förstärka**

De grundläggande principerna om säkerhet, integritet, inkludering, rätt till utbildning och tillgång till digitala tjänster bör fortsatt genomsyra arbetet. Mål kopplade till digital infrastruktur, cybersäkerhet och digital kompetens bör behållas och förstärkas.

Särskilt om grundläggande digitala färdigheter

Internetstiftelsen bedriver ett kontinuerligt och långsiktigt insiktsarbete om svenskarnas internetanvändning. Genom återkommande rapporter som *Svenskarna och internet*, *Barnen och internet* samt andra fördjupande rapporter följer och analyserar vi hur internetanvändningen i Sverige utvecklas över tid. Arbetet belyser bland annat digitalt utanförskap, vilka möjligheter och utmaningar användarna själva upplever i det digitala samhället samt hur individer skattar sina källkritiska förmågor, sin förståelse för integritet, säkerhet på nätet, algoritmer och AI.

Utöver att bidra med insikter arbetar Internetstiftelsen med att höja grundnivån inom digital kompetens och digital bildning för den breda allmänheten. Detta sker genom satsningar som Hela Sveriges säkerhetsevent, där allmänheten erbjuds utbildning, samt genom våra kostnadsfria kurser inom digital säkerhet, källkritik samt förståelse för algoritmer och AI. Genom kostnadsfritt utbildningsmaterial bidrar vi till mer medvetna, trygga och säkra internetanvändare. <https://internetkunskap.se/>.

Internetstiftelsen arbetar även med lärarfortbildning och kostnadsfritt lektionsmaterial som möter läroplanernas skrivningar om barns och ungas digitala bildning. Arbetet omfattar områden som säkerhet och integritet på nätet, källkritik, förståelse för algoritmer och AI. <https://digitalalektioner.se/>.

Utöver att bidra till digital bildning för allmänheten och barn genom skolan utbildar Internetstiftelsen även beslutsfattare och yrkesverksamma som arbetar nära digitala frågor.

Att förstärka målet om digitala färdigheter är fortsatt väsentligt enligt Internetstiftelsen.

Särskilt om samhällsutmaningar kopplade till digitaliseringen

Digitaliseringen skapar betydande möjligheter för både vuxna och barn, men medför samtidigt utmaningar. I takt med den snabba teknikutvecklingen har den digitala omvandlingen också bidragit till ökade sårbarheter och ojämlikheter, liksom utmaningar kopplade till psykisk hälsa. Utmaningar kopplade till informationsintegritet, spridning av desinformation och manipulation på nätet samt risker för barn online är fortsatt stora. Dessa risker förstärks av AI och plattformsutvecklingen och riskerar att undergräva den demokratiska integriteten, fördjupa polariseringen i samhället och minska allmänhetens förtroende.

I vår rapport *Källkritik i Sverige 2025* ser vi att:

- Många svenskar upplever att det är svårt med källkritik på sociala medier.
- Tre av tio tycker det är svårt att avgöra om material är sant eller falskt på sociala medier.
- Källkritik på sociala medier är en utmaning även för de som tycker det är lätt.

- 6 av 10 (62%) uppger att de vet att de har sett material på sociala medier som innehållit falsk information. Av dessa anger 4 av 10 (42%) att de också under de senaste 12 månaderna tagit del av material på sociala medier som de först har trott på men som de senare insett varit falskt. Det innebär att totalt 1 av 4 (26%) sociala medieanvändare vet med sig att de under senaste året trott på information, som de senare insett varit falsk.

I vår rapport *Svenskarna och internet 2025* ser vi:

- Mer än hälften har sett en bluffannons och 3 procent har blivit utsatta för ett annonsbedrägeri.
- 6 av 10 svenskar har sett en bluffannons på sociala medier under det senaste året. 3 procent av svenskarna svarar att de också blivit utsatta för ett annonsbedrägeri under det senaste året.
- Endast en tredjedel av de som sett en bluffannons har också gjort en anmälan. Många tycker också att det känns meningslöst att anmäla, till exempel för att de som driver de sociala medierna inte lyssnar och att en anmälan inte leder till något.

I vår rapport *Svenskarna och internet 2024* ser vi:

- Många ser fördelar med sociala medier som främst handlar om att kunna ha kontakt med nära och kära (6 av 10) delta i olika grupper för värdefulla stöd och råd (1 av 4), lära känna nya människor de annars inte skulle ha träffat (dryg 2 av 10, 4 av 10 av de unga) och att sociala medier ger en större känsla av gemenskap (5 av 10 unga 8-19 år).

Samtidigt upplever man baksidor:

- Totalt uppger 4 av 10 svenskar att de slänger bort för mycket tid på sociala medier. Det är generellt fler kvinnor (45%) än män (35%) som tycker att de slänger bort för mycket tid på sociala medier. Kvinnor födda på 80-, 90- eller 00-/10-talet upplever detta i betydligt högre grad än andra. I dessa generationer instämmer fler än 6 av 10 i påståendet. Det är betydligt fler jämfört med både män i samma ålder och äldre av båda könen.
- Totalt uppger omkring en sjundedel av svenskarna (13%) att de känner sig mindre attraktiva för att de ofta jämför sig utseendemässigt med andra på sociala medier. Skillnaderna mellan kvinnor och män är särskilt stor bland yngre personer. Bland kvinnor födda på 90- eller 00-/10-talet uppger fler än 4 av 10 att de känner sig mindre attraktiva för att de ofta jämför sig utseendemässigt. Bland män i samma ålder uppger endast drygt 1 av 10 detsamma.

Enligt Internetstiftelsen kan dessa risker mötas genom ökad digital bildning och genom att ge användare verktyg och förutsättningar att fatta informerade och självständiga beslut. Ökad förståelse stärker individers förmåga att utveckla egna skyddsmekanismer och agera mer medvetet i det digitala samhället. Parallellt behöver plattformar och appföretag ta ett tydligt ansvar, och det är nödvändigt att lagstiftningen följer den digitala utvecklingen och tillämpas på ett proportionerligt, rättssäkert och tekniskt genomförbart sätt. Även här är Internetstiftelsen en viktig aktör med expertis i gränslandet mellan teknik och juridik.

Enligt Internetstiftelsen behöver det europeiska arbetet för att minska dessa risker stärkas, och detta bör tydligt återspeglas i målen.

Särskilt om den digitala infrastrukturen

Rapporten om tillståndet för det digitala decenniet 2025 visar att EU gjort stadiga framsteg med att digitalisera viktiga offentliga tjänster. En betydande del av den statliga digitala infrastrukturen är fortfarande beroende av tjänsteleverantörer utanför EU. Arbetet kopplat till den digitala infrastrukturen bör fortsatt förstärkas.

Särskilt om resiliens

Målet med att förbättra resiliensen mot cyberattacker, bidra till ökad riskmedvetenhet och kunskap om cybersäkerhetsprocesser samt öka offentliga och privata organisationers insatser för att uppnå åtminstone grundläggande nivåer av cybersäkerhet är väsentligt i en tid av ökade geopolitiska spänningar, teknologisk osäkerhet och växande cyberhot.

4. Förbättringar och minskad administrativ börda

För att lyckas med en digital omställning, särskilt för företag, bör EU-kommissionen fortsatt arbeta med förenkling och minskning av de administrativa bördorna för EU:s företag, vilket kommer att minska onödigt komplexitet och skapa en mer innovativ och konkurrenskraftig miljö inom EU. EU-kommissionen bör även, inför varje nytt lagförslag, se över en kumulativ förenkling av regelbördan för att inte riskera att skapa mer komplexitet.

5. Synpunkter på berörda parter deltagande

Det civila samhället och tekniska organisationer involveras, men strukturerna för deltagande kan förbättras. Tekniskt relevanta aktörer bör få en tydligare roll i framtagandet av underlag och bedömningar.

6. Årlig uppföljning

Fortsätt att övervaka och utvärdera genomförandet av rekommendationerna och fortsätt rapportera om de framsteg som görs under de kommande åren.

Carl Piva, vd

Internetstiftelsen